

۱ معنی و مفهوم هریک از موارد زیر را به نثر روان بنویسید.
الف) نان را از من بگیر، اگر می‌خواهی، هوا را از من بگیر، اما خنده‌ات را نه.
ب) در دفتر زمانه فتد نامش از قلم / هر ملّتی که مردم صاحب‌قلم نداشت
ج) چنین است سوگند چرخ بلند / که بر بی‌گناهان نباید گزند
د) شش دانگ حواسم پیش مصطفی است که نکند بوی غاز چنان مستش کند که دامنش از دست برود.
ه) در عشق قدم نهادن، کسی را مسلّم شود که با خود نباشد و ترک خود بکند.

۲ آرایه درست هر بیت را از داخل کمانک انتخاب کنید.
الف) چون بود کاقلم ما را شاه نیست؟ / بیش ازین بی‌شاه بودن راه نیست (جناس - تشبیه)
ب) روشنی را، بهار را / از من بگیر / اما خنده‌ات را هرگز / تا چشم از دنیا نبندم. (حسن تعلیل - کنایه)

۳ در نوشته زیر یک «پیوند وابسته‌ساز» بیابید و جمله وابسته را مشخص کنید.
«می‌خواهم بدانجا روم که خداوند آن را سر حدّ دنیای خلقت قرار داده است و دیگر در آن ذی‌حیاتی نفس نمی‌کشد.»

۴ نام آفرینندگان آثاری که نویسنده آن‌ها نادرست است، بنویسید.
«سانتاماریا: سیدمهدی شجاعی - تمهیدات: شهاب‌الدین سهروردی - سندبادنامه: ظهیری سمرقندی - فیه ما فیه: جامی - دری به خانه خورشید: سلمان هراتی»

۵ مفهوم نشانه «ان» را در واژه‌های زیر بنویسید.
الف) کاویان
ب) بهاران

۶ با توجه به ابیات زیر، مراد از «پیر خردمند» کیست؟
«چه خوش فرمود آن پیر خردمند / وزین خوشتر نباشد در جهان پند:
اگر خونین دلی از جور ایّام / لب خندان بیاور چون لب جام»

۷ «مشبّه» را در عبارت زیر، مشخص کنید.
«تو ای کشتی تندرو خیال من، همین جا لنگر انداز؛ زیرا برای تو بیش از این اجازه سفر نیست.»

۸ مفهوم نمادین «گل سرخ» را در سروده زیر، بنویسید.
«نان را از من بگیر، اگر می‌خواهی، هوا را از من بگیر، اما خنده‌ات را نه. گل سرخ را از من بگیر.»

۹ در سروده زیر، مقصود شاعر از «نان و هوا» چیست؟
«نان را از من بگیر، اگر می‌خواهی / هوا را از من بگیر، اما / خنده‌ات را نه.»

۱۰ با توجه به ابیات زیر، به پرسش‌های داده شده، پاسخ دهید.
«اگر خونین‌دلی از جور ایّام / لب خندان بیاور چون لب جام
به آن‌کس می‌رسد زین گنج بسیار / که باشد شادمانی را سزاوار»
الف) مفهوم نشانه «ان» را در واژه «خندان» چیست؟
ب) در بیت دوم جمله «هسته (پایه)» و جمله «وابسته (پیرو)» را مشخص کنید.

«و اگر دیدی، به ناگاه / خون من بر سنگ‌فرش خیابان جاری است / بخند؛ زیرا خندهٔ تو / برای دستان من / شمشیری است آخته»

با توجه به بیت‌های زیر، درستی یا نادرستی گزاره‌های داده شده را تعیین کنید.
 «صد هزاران سایهٔ جاوید، تو / گم شده بینی ز یک خورشید، تو
 چون نگه کردند آن سی‌مرغ زود / بی‌شک این سی مرغ آن سیمرغ بود
 خویش را دیدند سیمرغ تمام / بود خود سیمرغ، سی مرغ تمام

الف) واژهٔ «تو» نقش تبعی تکرار و واژهٔ «خود» نقش تبعی بدل دارد.	درست	نادرست
ب) بیت دوم، یک جملهٔ غیرساده است و مصراع اول، جملهٔ وابستهٔ آن است.	درست	نادرست
ج) نقش دستوری واژهٔ «تمام» در هر دو مصراع بیت سوم، «قید» است.	درست	نادرست
د) مفهوم «ان» در واژهٔ «صد هزاران» همانند واژهٔ «ان» در واژهٔ «بهاران» است.	درست	نادرست

هریک از بیت‌های ردیف «اول»، با کدام‌یک از مفاهیم ردیف «دوم»، متناسب است؟ آن‌ها را به هم ربط دهید.
 (در ستون «دوم»، یک مفهوم اضافی است.)

ردیف اول		ردیف دوم
الف	چو گل هر جا که لبخند آفرینی / به هر سو رو کنی لبخند بینی	۱ رازداری و سکوت عاشق
ب	این مدعیان در طلبش بی‌خبران‌اند / کان را که خبر شد خبری باز نیامد	۲ اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق
ج	گل‌های ما را گله از گرگ نیست / این همه بیداد شبان می‌کند	۳ مبارزه با تزویر
د	هر که جز ماهی ز آبش سیر شد / هر که بی‌روزی است روزش دیر شد	۴ شادی آفرینی
		۵ از ماست که بر ماست

درست یا نادرست بودن هر یک از موارد داده شده را در جدول زیر تعیین کنید.

الف	در هر دو مصراع بیت زیر، فعل اسنادی به کار رفته است. «گفت مستی زان سبب افتان و خیزان می‌روی / گفت جرم راه رفتن نیست ره هموار نیست»	درست	نادرست
ب	در بیت زیر نقش دستوری واژه‌های «داروغه» و «خوابگاه» یکسان است. «گفت تا داروغه را گویم در مسجد بخواب / گفت مسجد خوابگاه مردم بدکار نیست»	درست	نادرست
ج	«ان» در هر دو واژه‌ی «خاوران و شامگاهان» نشانه‌ی مکان است.	درست	نادرست

معنی هر یک از ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.

- ۱) ناله‌ی مرغ اسیر این همه بهر وطن است / مسلک مرغ گرفتار قفس هم‌چو من است
- ۲) کرم بین و لطف خداوندگار / گنه بنده کرده است و او شرمسار
- ۳) بخند؛ زیرا خنده‌ی تو / برای دستان من / شمشیری است آخته
- ۴) وا نیامد در جهان زین راه، کس / نیست از فرسنگ آن آگاه کس

نام پدیدآورنده‌ی هریک از آثار زیر را بنویسید.

الف) هوا را از من بگیر خندهات را نه:

ج) فی حقیقة العشق:

ب) سانتاماریا:

د) کویر:

با توجه به سروده‌ی «آن‌گاه که پاهایم می‌روند و بازمی‌گردند / نان را، هوا را، روشنی را، بهار را، از من بگیر / اما خندهات

را هرگز / تا چشم از دنیا نبندم»

الف) یک نمونه آرایه‌ی تضاد بیابید.

ب) مفهوم کنایه‌ی «چشم از دنیا نبندم»، چیست؟

با توجه به سروده‌ی زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید.

«و در بهاران، عشق من! / خندهات را می‌خواهم / چون گلی که در انتظارش بودم»

الف) مفهوم «ان» را در واژه‌ی «بهاران» بنویسید.

ب) زمان فعل «می‌خواهم» مضارع اخباری است یا

آینده؟

با توجه به سروده‌ی «بخند؛ زیرا خنده‌ی تو برای دستان من شمشیری است آخته»، منظور از «شمشیر آخته» چیست؟

مفهوم «ان» را در مثال‌های زیر مشخص کنید.

الف) دیلمان

ب) کوهان

با توجه به شعر «نان را، هوا را / روشنی را، بهار را، / از من بگیر / اما خندهات را هرگز»

الف) کدام واژه حذف شده است؟

ب) حرف ربط «همپایه‌ساز» را مشخص کنید.

با توجه به متن زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید.

«بخند؛ زیرا خنده‌ی تو / برای دستان من، / شمشیری است آخته. / خنده‌ی تو، در پاییز / در کناره‌ی دریا / موج

کف‌آلوده‌اش را / باید بفرزاد.»

الف) ترکیب «موج کف‌آلوده»، «وصفی» است یا «اضافی»؟

ب) نقش دستوری واژه‌ی «شمشیر» چیست؟

ج) یک «گروه اسمی متممی» بنویسید.

د) کدام واژه‌ی داخل کمانک در مورد «زمان دقیق فعل» «بفرزاد» درست است؟ (مضارع التزامی - مضارع اخباری)

با توجه به عبارت زیر انسان چگونه می‌تواند کلید زندان خویش را در دست داشته باشد؟

«وقتی قومی به اسارت دشمن در آید و مغلوب بیگانه گردد، تا وقتی که زبان خویش را همچنان حفظ کند هم‌چون

کسی است که کلید زندان خویش را در دست داشته باشد.»

در چه مواقعی زبان ملی برای یک ملت ارزش و اهمیّت بیش‌تری می‌یابد؟

با توجه به داستان «آخرین درس»، معلّم چه چیزی را تضمین‌کننده‌ی آزادی ملت‌ها می‌داند؟

از تعبیر کنایی «برای کسی خواب دیدن» چه موقع استفاده می‌شود؟

عبارت یا شعر زیر را به نثر روان امروزی بنویسید.

همه‌ی ما سزاوار ملامتیم.

از نظر «آلفونس دوده» در داستان «آخرین درس»، چه چیزی تضمین کننده‌ی آزادی ملت‌ها است؟

۲۸

در چه موقعی زبان ملّی برای یک ملّت ارزش و اهمّیت بیش‌تری می‌یابد؟

۲۹

عبارت زیر را به نثر روان بنویسید.
این کلمات را با خطی جلی نوشت.

۳۰

۱ الف) اگر غذا و هوا (خوردن و نفس کشیدن) را از من بگیری مهم نیست؛ شادی و خنده‌ات را از من بگیر. (ص ۱۵۰)
 ب) در گذر روزگار، ملّتی که نویسنده و شاعر نداشته باشد، فراموش می‌شود. (ص ۲۷)
 ج) آسمان (سرنوشت) سوگند خورده است، که به بی‌گناهان آسیبی نمی‌رسد. (ص ۱۰۰)
 د) همهٔ حواسم به مصطفی است، که با بوی غاز از خودبی‌خود نشود و اختیارش را از دست ندهد. (ص ۱۳۷)
 هـ) کسی می‌تواند در مسیر عشق وارد شود که خودش را نادیده گرفته باشد، و خود را فراموش کند. (ص ۵۳)

۲ الف) جناس (ص ۱۲۰) ب) کنایه (ص ۱۵۰)

۳ پیوند وابسته‌ساز: که

جملهٔ وابسته: خداوند آن را سر حدّ دنیای خلقت قرار داده است. (ص ۱۵۴)

۴ تمهیدات: عین‌القضات همدانی (ص ۱۵۳) فیه ما فیه: مولوی (ص ۵۱)

۵ الف) صفت نسبی ب) زمان، وقت، هنگام، توقیت (ص ۱۵۲)

۶ حافظ (ص ۱۵۳)

۷ کشتی (ص ۱۵۴)

۸ عشق (ص ۱۵۰)

۹ ضرورت‌های زندگی (ص ۱۵۰)

۱۰ الف) صفت فاعلی (ص ۱۵۳)

ب) هسته (پایه): به آن‌کس می‌رسد زین گنج بسیار / وابسته (پیرو): که باشد شادمانی را سزاوار (ص ۱۴۱)

۱۱ شادی معشوق (وطن) به شاعر امید زندگی و قدرت مبارزه می‌بخشد. (ص ۱۵۰)

۱۲ الف) درست (ص ۱۲۵) ب) درست (ص ۱۲۵) ج) نادرست (ص ۱۲۵) د) نادرست (ص ۱۵۲)

۱۳ الف) ۴ (ص ۱۵۳) ب) ۱ (ص ۱۴) ج) ۵ (ص ۱۴۲) د) ۲ (ص ۱۴۷)

۱۴ الف) درست (ص ۱۹) ی) در مستی و نیست دوم)

ب) نادرست (ص ۱۹) داروغه متمم و خوابگاه مسند)

ج) نادرست (ص ۱۵۲) ان در خاوران نشانه مکان و در شامگاهان، نشانه زمان است.)

- ۱) ناله‌ها و شعرهای غم‌انگیز من شاعر برای دوری از وطن است و شیوه‌ی پرنده‌ی گرفتار نیز مثل من است که در دوری از وطن می‌نالدم. (ص ۲۶)
- ۲) بخشش و مهربانی خداوند را ببین که چه قدر زیاد است بنده گناه می‌کند و او از گناه بنده‌اش خجالت‌زده است. (ص ۱۳)
- ۳) شاد باش؛ زیرا شادی و خنده‌ی تو برای من مانند شمشیری از غلاف برکشیده است (به من توان مبارزه می‌بخشد). (ص ۱۵۰)
- ۴) هیچ‌کس از راه رسیدن به سیمرغ (حق) برنگشته است. و کسی از میزان مسافت آن آگاهی ندارد. (ص ۱۲۲)

- الف) پابلو نرودا (ص ۱۵۱) ب) سیدمهدی شجاعی (ص ۹۳)
- ج) شهاب‌الدین سهروردی (ص ۵۲) د) علی شریعتی (ص ۷۳)

- الف) می‌روند و بازمی‌گردند ب) نمیرم (تا زمانی که زنده‌ام) (ص ۱۵۱)

- الف) زمان بهار ب) مضارع اخباری (ص ۱۵۱)

- شمشیر برکشیده و آماده برای دفاع یا حمله (ص ۱۵۰)

- الف) مکان (ص ۱۵۲) ب) شباهت (ص ۱۵۲)

- الف) فعل نگیر (از من نگیر) («تو» که نهاد است نیز حذف شده است). (ص ۱۵۱)
- ب) اما (ص ۱۴۱)

- الف) وصفی (۰ / ۲۵)
- ب) مسند (۰ / ۲۵)
- ج) دستان من یا پاییز یا کناره‌ی دریا (یک مورد (۰ / ۲۵))
- د) مضارع التزامی (۰ / ۲۵) (درس ۱۷ ص ۱۵۱ - ۱۵۰)

- در صورتی که زبان ملی خود را حفظ کند. (۰ / ۵)

- وقتی که مورد هجوم بیگانگان واقع شود. (۰ / ۵)

- حفظ زبان ملی (۰ / ۵)

- نقشه کشیدن برای کسی (۰ / ۵)

- همه‌ی ما سزاوار سیرزنشیم. (۰ / ۲۵)

- زبان و فرهنگ ملی

- وقتی که بخواهند زبان ملی را از ملتی بگیرند. (یا هر پاسخی نظیر این مفهوم) (۰ / ۵)

- این کلمات را با خط روشن و آشکار نوشت. (۰ / ۲۵)